

İdare Hukuku Hafta Sonu Bülteni 13 Nisan 2024

Geçtiğimiz hafta idare hukukuyla ilişkilendirdiğimiz bazı hukuki gelişmeleri bu haftaki bültenimizde birlikte inceleyelim.

1. Seçilmiş Gazete Başlıkları

- 1.1. Kamu ihale sözleşmelerinde "yeşil çimento" kullanımı teşvik edilecek. (AA, Erişim Tarihi, 9 Nisan 2024, <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/kamu-ihale-sozlesmelerinde-yesil-cimento-kullanimi-tesvik-edilecek/3186357>)
- 1.2. Emniyet şeridini ihlal eden sürücüler ambulansa zor anlar yaşattı: İhlal yapan 49 araca idari para cezası kesildi. (TRT Haber, Erişim Tarihi, 9 Nisan 2024, https://www.trthaber.com/haber/turkiye/emniyet-seridini-ihlal-eden-suruculer-ambulansa-zor-anlar-yasatti-849617.html?utm_campaign)
- 1.3. Bodrum'da DSI'nin içme suyu hattı yine patladı! (Cumhuriyet, Erişim Tarihi, 9 Nisan 2024, <https://www.cumhuriyet.com.tr/turkiye/bodrumda-dsinin-icme-suyu-hatti-yine-patladi-2194571?utm>)
- 1.4. Tarım ve Orman Bakanı (...), ramazan ayında yaklaşık 103 bin 679 gıda denetimi gerçekleştirdiklerini ve bu denetimlerde tespit edilen 1022 uygunsuzluk için yaklaşık 45 milyon lira idari para cezası uygulandığını ifade etti. (AA, Erişim Tarihi, 9 Nisan 2024, <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/tarim-ve-orman-bakanligi-ramazanda-yaklasik-104-bin-gida-denetimi-yapti/3186107>)
- 1.5. Kocaeli'nin Dilovası ilçesinde çevre kirliliğine sebebiyet veren iki firmaya toplam 929 bin 170 lira ceza verildi. (TRT Haber, Erişim Tarihi, 9 Nisan 2024, <https://www.trthaber.com/haber/turkiye/kocaelide-cevre-kirliligi-2-firmaya-yaklasik-1-milyon-lira-ceza-849553.html?utm>)
- 1.6. Anayasa Mahkemesi (AYM), belediyelere kaçak yapıları, hiçbir karar alınmasına gerek kalmaksızın derhal yıkma hakkı veren yasa hükmünü iptal etti. Karar dokuz ay sonra yürürlüğe girecek (...). (Cumhuriyet, Erişim Tarihi, 9 Nisan 2024, <https://www.cumhuriyet.com.tr/siyaset/aymden-gecekondur-karari-belediyelere-kacak-yapilari-hemen-yikma-hakki-2194500?utm>)
- 1.7. Şişli Belediyesi, ilçenin "Kanal İstanbul" projesi olarak nitelendirilen rezerv yapı alanındaki çalışmalarını durdurdu. (Anka Haber, Erişim Tarihi, 9 Nisan 2024, https://ankahaber.net/haber/detay/sisli-belediyesi-ilcenin-kanal-istanbul-proje-sinin-rezerv-yapi-alanindaki-calismalarini-durdurdu_174822)
- 1.8. Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK), 23 şirkete lisans verdi ve 17 şirketin lisansını sonlandırdı. (AA, 11 Nisan 2024, <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/epdk-23-sirkete-lisans-verdi/3186973>)

- 1.9. 10 yaşındaki çocuk boğulmuştu... Su parkının ruhsatı olmadığı ortaya çıktı! (Cumhuriyet, 12 Nisan 2024, <https://cumhuriyet.com.tr/turkiye/10-yasindaki-cocuk-bogulmustu-su-parkinin-ruhsati-olmadigi-ortaya-2195243?utm>)
- 1.10. Edirne'de düzensiz göçmen denetimleri sürüyor: Edirne'de yasa dışı yollarla yurda girdiği belirlenen 14 yabancı uyruklu yakalandı. (TRT Haber, 12 Nisan 2024, <https://www.trthaber.com/haber/guncel/edirnede-duzensiz-gocmen-denetimleri-suruyor-850087.html?utm>)
- 1.11. Ticaret Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren Reklam Kurulu, mart ayında yaptığı son toplantısında internet üzerinden yapılan büyü bozma, 24 saatte aşık etme, günah olmayan aşk işlemi yapma gibi vaatlerle reklam yapan falcı, medyum, astrologlara ceza verdi. (T24, 12 Nisan 2024, <https://t24.com.tr/haber/ayirma-baglama-sogutma-erkeklik-baglama-buyulerini-bozan-da-var-yapan-da-medyum-lara-ceza-yagdi,1160108?utm>)
- 1.12. Ağır taşıtlar pazar günü belirli güzergâhta trafiğe çıkmayacak (T24, 12 Nisan 24, <https://t24.com.tr/haber/agir-tasitlar-pazar-gunu-belirli-guzergahta-trafige-cikmayacak,1160176?utm>)
- 1.13. Türkiye Futbol Federasyonu Profesyonel Futbol Disiplin Kurulu, Fenerbahçe'nin Süper Kupa maçında sahadan çekilmesi nedeniyle 3-0 hükmen mağlup sayılmasına ve sarı-lacivertlilerin 4 milyon lira para cezasına çarptırılmasına karar verdi. (TRT Haber, 12 Nisan 24, <https://www.trthaber.com/haber/gundem/super-kupadan-cekilen-fenerbahcenin-cezasi-belli-oldu-850150.html>)
- 1.14. Londra merkezli Çevre Araştırma Ajansı (EIA) tarafından pazartesi günü yayınlanan bir rapora göre, Çin ve Türkiye'den büyük miktarlarda iklim değişikliğine yol açan soğutucu gazlar yasadışı yollardan Avrupa'ya sokularak, bu gazların kullanımdan kaldırılmasına yönelik küresel bir anlaşmayı baltalıyor. (Reuters, Erişim Tarihi, 9 Nisan 2024, <https://www.reuters.com/business/environment/climate-warming-gases-being-smuggled-into-europe-investigation-says-2024-04-08/>)
- 1.15. Fransız STK, Olimpiyatlar öncesinde Seine Nehri'ndeki su kirliliği seviyeleri konusunda alarm veriyor: Paris yetkilileri, 26 Temmuz'da başlayacak Olimpiyatlar öncesinde Seine Nehri'ni temizlemek için zamana karşı yarışıyor. (France 24, Erişim Tarihi, 9 Nisan 2024, <https://www.france24.com/en/live-news/20240408-french-charity-sounds-alarm-about-seine-ahead-of-olympics?utm>)
- 1.16. Fransa'da haklı bir mazereti olmaksızın doktor randevusuna gelmeyen hastalar, hükümetin önerisi doğrultusunda 5 € (4,30 £) para cezasına çarptırılacak. (The Guardian, Erişim Tarihi, 9 Nisan 2024, https://www.theguardian.com/world/2024/apr/08/france-fine-patients-5-euro-missing-gp-appointments?utm_campaign)

- 1.17. AB, dönüm noktası niteliğindeki 'göçü zorlaştıran' iltica reformunu oylayacak. (Euronews, Erişim Tarihi, 9 Nisan 2024, <https://tr.euronews.com/2024/04/08/ab-donum-noktasi-niteligindeki-gocu-zorlastiran-iltica-reformunu-oylayacak?utm>)
- 1.18. Paris'te Olimpiyatlarda yurtlarından çıkarılacak öğrencilerin barınma sorunu sürüyor: Fransa'nın 26 Temmuz-11 Ağustos tarihlerinde ev sahipliği yapacağı Olimpiyat Oyunları nedeniyle yurt odalarından çıkmak zorunda bırakılan öğrencilerin barınma sorununa hala çözüm bulunamadı. (AA, 11 Nisan 2024, <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/pariste-olimpiyatlarda-yurtlarindan-cikarilacak-ogrencilerin-barinma-sorunu-suruyor/3187265>)
- 1.19. Avrupa Parlamentosu göç ve sığınma konusunda dönüm noktası niteliğindeki Yeni Göç ve İltica Paketi'ni kabul etti. (Euronews, 12 Nisan 2024, <https://tr.euronews.com/2024/04/10/avrupa-parlamentosunun-az-farkla-onayladigi-yeni-goc-ve-iltica-pakti-ne-ongoruyor?utm>)

2. Seçilmiş Karşılaştırmalı Hukuk Gelişmeleri

2.1. Fransız Danıştay'ı (Conseil d'Etat)

- 2.1.1. Fransız Danıştay'ının, hastalara bakım desteği ve yaşamın sonuna ilişkin yasa tasarısı hakkında görüşü kamuoyuyla paylaşıldı. Tasarıya ilişkin görüşte, Fransız Danıştay'ının yardımcı ölüm ve ötenaziye ilişkin yaklaşımı da ayrıntılı olarak yer almıştır. (12 Nisan 24, <https://www.conseil-etat.fr/avis-consultatifs/derniers-avis-rendus/au-gouvernement/avis-sur-un-projet-de-loi-relatif-a-l-accompagnement-des-malades-et-de-la-fin-de-vie>)
- 2.1.2. Fransız Danıştay'ı tarafından bakılan sekiz davada, idarenin sorumluluğuna hükmedilmiştir. Söz konusu davalarda davalı konumda olan idarenin, çeşitli nedenlerle boşalan öğretmen kadrolarını hizmetin gerekleri doğrultusunda uzun bir süre dolduramamıştır. Fransız Danıştay'ı idarenin bu uygulamasının, “ortaokul öğrencileri bakımından eğitimin sürekliliğinde kesintiye neden olduğu”, “ilkokula kayıtlı öğrenciler bakımından ise ortak bilgi ve beceri çekirdeğinin kazanılmasında gecikmeye, çocukların gelecek okul yıllarında ve müfredatlarında başarılı olma fırsatını kaybetmelerine neden olduğu gerekçeleriyle davacılara tazminat ödenmesine hükmetmiştir. (12 Nisan 24, <https://cery-pontoise.tribunal-administratif.fr/qui-sommes-nous/vie-du-tribunal/le-tribunal-condamne-l-etat-pour-carence-dans-l-organisation-du-service-public-de-l-enseignement>)
- 2.1.3. Fransız Danıştay'ı, bitkisel protein içeren ürünleri tanımlamak için "biftek" gibi kasap veya şarküteri terimlerinin kullanılmasını yasaklayan ve 1 Mayıs'ta yürürlüğe girmesi beklenen yeni bir kararnameyi askıya aldı. Refere hâkimi, bu yasağın yasallığı konusunda ciddi şüpheler olduğunu düşünmektedir. Bu şüphe,

Danıştay'ın aynı konudaki ilk kararnameye karşı yapılan bir itirazı incelerken, Temmuz 2023'te Avrupa Birliği Adalet Divanı'na (ABAD) bir Üye Devletin bu tür atamaları düzenleyen veya yasaklayan ulusal tedbirler kabul etme olasılığını sormasına yol açmıştı. ABAD'dan yanıt gelene kadar Danıştay'ın refere hâkimi, yeni kararnameyi, münhasıran bu tür ürün satan üreticilerin menfaatlerine de ciddi ve derhal zarar vereceği gerekçesiyle askıya aldı. Kararın detayları şu şekildedir:

- Hükümet, 29 Haziran 2022 tarihinde yayınladığı bir kararnameyle, bitkisel proteinler içeren bir ürünü tanımlamak için "boucherie" veya "charcuterie" terimlerinin kullanılmasını yasaklamıştır. Temmuz 2022'de Danıştay'ın acil başvuru hâkimi bu ilk kararnameyi kısmen askıya aldı. Temmuz 2023'te Danıştay, kararnamenin iptali için yapılan başvuru hakkında bir ön karar vermesi için Avrupa Birliği Adalet Divanı'na (ABAD) bir dizi soru yöneltti. 26 şubat 2024 tarihli yeni bir kararname, 1 Mayıs'tan itibaren geçerli olmak üzere, hemen hemen aynı tedbirleri içermekle birlikte 2022 tarihli kararnameyi yürürlükten kaldırmıştır. Kararname, "steak", "escalope" ve "jambon" gibi yasaklı terimlerin bir listesiyle yasağa açıklık getirmiştir. İlgili altı şirketin temyiz başvurusu üzerine Danıştay'daki refere hâkimi kararnameyi askıya aldı. Refere hâkimi, tüketicilere gıda bilgilerinin sağlanmasına ilişkin 25 Ekim 2011 tarihli Avrupa yönetmeliği (INCO yönetmeliği olarak bilinmektedir) kapsamında bu tür ulusal tedbirlerin kabul edilebileceğine dair ciddi şüpheler olduğunu belirtmiştir. Danıştay geçtiğimiz Temmuz ayında ABAD'a soru yöneltmeye iten de bu şüphe olmuştur. ABAD'ın kararını önümüzdeki aylarda vermesi bekleniyor. Geçici tedbir hakimi ayrıca 1 Mayıs'tan itibaren uygulanacak bir yasağın bu ürünleri pazarlayan şirketlerin menfaatlerine ciddi ve derhal zarar vereceğini tespit etti. Bu kararın bir sonucu olarak, Fransız şirketleri 'veggie steak', 'veggie bacon' ve 'veggie lardons' gibi bazen uzun süredir kullanılan, tüketicilerin zihninde yer etmiş ve restoran menülerinde yer alan isimlerden vazgeçmek zorunda kalacaklardır. Soruşturma sonucunda, 1 Mayıs'taki yasağın, satışları ağırlıklı olarak bu ürünlerden oluşan iki başvurana şirketin cirosunda önemli bir düşüşe neden olacağı açıktır. Yasak aynı zamanda ambalaj ve ticari strateji değişiklikleri ve satışların geçici olarak durdurulması ile ilgili maliyetleri de beraberinde getirmektedir. Buna ek olarak, ürünlerini diğer Avrupa ülkelerinde üreten rakipleri, 1 Mayıs'tan sonra ürünlerini Fransa'da satmak için bu isimleri kullanmaya devam edebilecekler. Soruşturma ayrıca, yasağın hızlı bir şekilde uygulanmasının, ilgili şirketler tarafından iddia edilen aciliyeti sorgulatacak şekilde kamu yararına olacağını gösterememiştir. Kararnamenin yasallığı konusunda ciddi şüpheler bulunduğu ve başvuran şirketler açısından ivedilik koşulunun yerine getirildiği kanaatine varan Danıştay refere hâkimi, yeni kararnameyi askıya almıştır. (12 Nisan 24, <https://www.conseil-etat.fr/actualites/steaks-escalopes-jambons-vegetaux-le-conseil-d-etat-suspend-a-nouveau-l-interdiction-d-utiliser-ces-denominations-dans-l-attente-de-la-rep>)

2.2. AİHM

2.2.1. AİHM Büyük Dairesi üç iklim değişikliği davasında karar verdi.

- Verein KlimaSeniorinnen Schweiz ve Diğerleri / İsviçre davası, üyeleri küresel ısınmanın yaşam koşulları ve sağlıkları üzerindeki sonuçlarından endişe duyan dört kadın ve bir İsviçre derneği olan Verein KlimaSeniorinnen Schweiz tarafından yapılan bir şikayetle ilgilidir. Kadınlar, İsviçre makamlarının iklim değişikliğinin etkilerini azaltmak için yeterli önlem almadığını düşünmektedir. Mahkeme, Sözleşme'nin, iklim değişikliğinin yaşamlar, sağlık, refah ve yaşam kalitesi üzerindeki ciddi olumsuz etkilerine karşı Devlet yetkilileri tarafından etkili bir şekilde korunma hakkını kapsadığını tespit etmiştir. Ancak, dört bireysel başvuruçunun Sözleşme'nin 34. maddesi kapsamındaki mağdur statüsü kriterlerini karşılamadığına karar vermiş ve şikâyetlerini kabul edilemez ilan etmiştir. Buna karşın, başvuran dernek, şikâyette bulunma hakkına sahipti. Mahkeme, Sözleşme'nin özel ve aile hayatına saygı hakkının ve mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine karar vermiştir. Mahkeme, İsviçre Konfederasyonu'nun Sözleşme kapsamında iklim değişikliğine ilişkin yükümlülüklerini ("pozitif yükümlülükler") yerine getirmediğine karar vermiştir.
- Carême / Fransa davası, Grande-Synthe belediyesinin eski sakini ve belediye başkanının, Fransa'nın küresel ısınmayı önlemek için yetersiz adımlar attığını ve bu başarısızlığın yaşam hakkı ile özel ve aile hayatına saygı hakkının ihlaline yol açtığını ileri sürdüğü şikâyeti ile ilgilidir. Mahkeme, başvuranın Sözleşme'nin 34. maddesi anlamında mağdur statüsüne sahip olmadığı gerekçesiyle başvuruyu kabul edilemez bulmuştur.
- Duarte Agostinho ve Diğerleri v. Portekiz davası, başvuranların davalı Devletlere atfettikleri ve yaşamlarını, refahlarını, ruh sağlıklarını ve evlerinden huzurlu bir şekilde yararlanmalarını etkilediğini iddia ettikleri iklim değişikliğinin mevcut ve gelecekteki ciddi etkileriyle ilgilidir. Portekiz dışındaki davalı Devletlerin ülke dışı yargı yetkisi ile ilgili olarak, Mahkeme, başvuranların talep ettiği şekilde ülke dışı yargı yetkilerinin genişletilmesi için Sözleşme'de herhangi bir gerekçe bulunmadığını tespit etmiştir. Başvuranların şikâyetleriyle ilgili olarak Portekiz'de herhangi bir yasal yola başvurmadıkları göz önünde bulundurulduğunda, başvuranların Portekiz aleyhindeki şikâyetleri de iç hukuk yollarının tüketilmemesi nedeniyle kabul edilemez bulunmuştur. Mahkeme, iklim değişikliği konusunda Portekiz ve diğer Devletler aleyhine yapılan başvuruları kabul edilemezlik kararı vermiştir. (12 Nisan 2024, <https://www.echr.coe.int/w/grand-chamber-rulings-in-the-climate-change-cases>)
- Verein KlimaSeniorinnen Schweiz ve Diğerleri / İsviçre davası ile ilgili karardan alıntılanan bazı kısımlar şu şekildedir:

“Sonuç olarak, İsviçre makamlarının ilgili ulusal düzenleyici çerçeveyi yürürlüğe koyma sürecinde, bir karbon bütçesi yoluyla veya başka bir şekilde

ulusal sera gazı emisyon sınırlamalarını belirlememeleri de dahil olmak üzere bazı kritik eksiklikleri tespit edilmiştir. Ayrıca Mahkeme, ilgili makamlar tarafından da kabul edildiği üzere, Devletin geçmişte sera gazı emisyon azaltım hedeflerini tutturamadığını kaydetmiştir. Davalı Devlet, ilgili yasal ve idari çerçevenin tasarlanması, geliştirilmesi ve uygulanmasına ilişkin olarak zamanında ve uygun ve tutarlı bir şekilde hareket etmemek suretiyle, takdir yetkisini aşmış ve mevcut bağlamdaki pozitif yükümlülüklerine uymamıştır.”

“(…) Gerçekten de iklim değişikliğinin olumsuz etkilerinin ele alınmasının aciliyetine ilişkin mevcut kanıtlar ve bilimsel bulgular, bunların kaçınılmazlığı ve geri döndürülemezliğine ilişkin ciddi riskler de dahil olmak üzere, yetkililerin iklim değişikliğiyle mücadelede yetersiz kaldığı iddia edilen eylemlerine ilişkin olarak insan haklarının yasal olarak korunmasını sağlamaya yönelik acil bir ihtiyaç olduğunu göstermektedir. (...) Yerel mahkemeler, başvuran dernek tarafından açılan dava ile ciddi bir şekilde veya hiç ilgilenmemiştir. (...) Dahası, mahkemelere başvurmadan önce, başvuran dernek ve üyeleri, şikayetlerini çeşitli uzman ve uzmanlaşmış idari organlar ve kurumlar nezdinde dile getirmişlerdir, ancak bunların hiçbiri şikayetlerinin özünü ilgilenmemiştir. İdari makamlar tarafından yapılan bu tür bir incelemenin tek başına 6. madde uyarınca mahkemeye erişim gerekliliklerini karşılayamayacağı gerçeğine rağmen, Mahkeme, DETEC'in kararına bakarak, başvuranların şikayetinin idari makamlar tarafından reddedilmesinin, yerel mahkemeler tarafından dayanılanlara benzer şekilde yetersiz değerlendirmelere dayandığını belirtmektedir. Mahkeme ayrıca, bireysel başvuranlara/dernek üyelerine mahkemeye erişim hakkı verilmediğini ve iç hukukta şikayetlerini mahkemeye taşıyabilecekleri başka bir yol bulunmadığını kaydeder. Dolayısıyla, başvuran derneğin mahkemeye erişim hakkına getirilen sınırlamanın orantılılığının değerlendirilmesinde dikkate alınması gereken başka bir güvence bulunmamaktadır. Yukarıda belirtilen hususlar, Mahkeme'nin, başvuran derneğin iddialarının 6 § 1 maddesi kapsamına girdiği ölçüde, mahkemeye erişim hakkının, hakkın özüne zarar verecek şekilde ve ölçüde kısıtlandığı sonucuna varması için yeterlidir.

2.2.2. AİHM 16 Nisan Salı günü 9 kararını, 18 Nisan 2024 Perşembe günü 26 kararını veya/veya hükmünü yazılı olarak bildirecek. (12 Nisan 24, <https://hudoc.echr.coe.int/app/conversion/pdf/?library=ECHR&id=003-7920915-11029247&filename=Forthcoming%20judgments%20and%20decisions%2016-18.04.2024.pdf>)

İdare hukukunu ilgilendirdiğini düşündüğümüz iki başvuru şu şekildedir:

- Borislav Tonchev ve Bulgaristan (Başvuru No: 40519/15)
- Energyworks Cartagena S.L. ve İspanya (Başvuru No: 75088/17)

2.2.3. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin 2023 yılı izleme raporu yayınlandı. Raporda ülkelerin AİHM kararlarına ilişkin uygulamaları değerlendiriliyor. Türkiye'ye ilişkin de önemli değerlendirmelere yer verilmiş. (12 Nisan 24, <https://rm.coe.int/annual-report-2023/1680af4faf>)

2.3. Diğer Gelişmeler

- 2.3.1. ABD Temsilciler Meclisi Enerji ve Ticaret Komitesi Başkanı Cathy McMorris Rodgers (R-WA) ve Senato Ticaret, Bilim ve Ulaştırma Komitesi Başkanı Maria Cantwell (D-WA) Amerikan Gizlilik Hakları Yasasını açıkladı. Bu yasa taslağı, Amerikalılar için ulusal veri gizliliği hakları ve korumaları belirlemede, mevcut eyalet kapsamlı veri gizliliği yasalarını ortadan kaldırmakta ve bireyler için özel bir dava hakkı da dahil olmak üzere ihlal edenleri sorumlu tutmak için daha gcl uygulama mekanizmaları oluşturmaktadır. (12 Nisan 24, <https://energycommerce.house.gov/posts/committee-chairs-rodgers-cantwell-unveil-historic-draft-comprehensive-data-privacy-legislation>)